

Lipno nad Vltavou

Kraj: Jihočeský

Správní obvod: Český Krumlov

Nadmořská výška: 776 m n. m.

Počet obyvatel: 635

Adresa URL: www.lipnonadvltavou.cz

Okres: Český Krumlov

GPS souřadnice: 48.639324N, 14.229325E

První pís. zmínka: 1281 (743 let)

PSČ: 382 78

Historie obce Lipno nad Vltavou

Prvé zápisy o kolonizaci dnešního území obce Lipno nad Vltavou jsou dostupné z roku 1281, kdy je poprvé připomínáno Studené, Plískov, Kobylnice, Petrův mlýn a Slupečná. Dnes je Petrův mlýn pod vodou Lipenského jezera a prvé tři obce pouze rekreačními osadami Lipna nad Vltavou. Slupečná, která byla až do výstavby sídliště Lipno obcí, je od roku 1954 osadou Lipna nad Vltavou s trvalým osídlením. Všechna tato osídlení z roku 1281 patřila pod „zboží Rožmberské," jak je zřejmé z urbáře. Historik J.V.Šimák uvádí, že v případě Studené, která neměla nikdy německý název, se jedná o osídlení z prvé poloviny 13. století. Pravděpodobně by se zde jednalo o osídlení podobné nedalekým Hrušticím a zakladateli Studené by mohli být premonstráti z kláštera v Milevsku. Historické osídlení území dokladuje také archeologické slovanské naleziště ze začátku 13. století u nedalekých Lojzových Pasek. Postupně do konce 15. století však všechna tato místa osídlení přešla pod majetek vyšebrodského cisterciáckého kláštera a tak se v dostupných historických pramenech můžeme například dočíst, že v roce 1354 pronajal vyšebrodský klášter „část užitků ze Slupečné." Také Kramolín je již v roce 1459 připomínán jako majetek vyšebrodského kláštera.

Dle dostupných pramenů patřila oblast dnešní obce Lipno nad Vltavou pod území tehdejší rychty Bolechy (Wullachen). V historických pramenech je za jednotlivé osady uváděn počet „osedlých," tedy těch, kteří zde sedí na půdě - dnes bychom řekli, počet obytných stavení ve kterých žili lidé, převážně rolníci. Nejvíce osedlých, deset měla Slupečná (Luppetsching), pět Kobylnice (Goblens), čtyři Studené, tři Kramolín (Gromaling), dva Plískov (Stockern) a jeden Petrův mlýn (Petermuhle). Poprvé se zde objevuje Lipno (Lippen) se třemi osedlými. Dohromady zde tedy bylo 28 osedlých. V té době bývalo v jednom domě na vyšebrodském panství asi šest obyvatel, což znamená, že v roce 1530 bylo na území dnešní obce Lipno nad Vltavou 150 až 170 obyvatel.

Všechna tato osídlení, stejně jako dnes, byla na levém břehu Vltavy a jsou od nepaměti spojena s Vltavou, která jim byla nejen spoluživitelkou, ale často i krutým protivníkem. To zejména při velké vodě, když přišlo prudké jarní tání.

O tom, že se plavilo nad Lipnem dříví již na počátku 16. století svědčí návrh na splavnění Čertových proudů od Štěpánka Netolického z roku 1530. Plavba polen v nesvázaném stavu ze Svatotomášských lesů končila až u krumlovských rechlí, kde se dříví vytahovalo z Vltavy a stavělo do sáhů. V roce 1575 byla voroplavba prohlášena za svobodné podnikání a tak se zdejšími sedlákům stávalo vorařství hlavním povoláním. Vory byly sestavovány nejčastěji u Dolní Vltavice nebo nad Frymburkem a zdejší voraři s nimi „sjeli" k vorařské louce, která byla asi 300 m od hráze dnešní přehrady a dnes je pod vodou. Zde bylo nutno před Čertovými proudy vory rozebrat, naložit na volské potahy a v rozloženém

stavu je odvést k vyšebrodskému klášteru.

Volský potah většinou táhl sedm až devět klád, záleželo na průměru a délce stromu. Během dne byly klády naloženy, převezeny do Vyššího Brodu, složeny a potah se do setmění vrátil zpět. Osm dní této „potažné roboty“ ročně bylo zdarma, ostatní klášter platil, tři groše za jízdu. Byla to dobře placená práce a tak se během krátké doby hospodáři v Kramolíně zaměřili na pěstování tažných volů a byli tím známí nejen na panství vyšebrodských cisterciáků, ale v celém rožmberském dominiu.

Osedlí „od vody,“ tedy z Lipna, Kobylnice a z části i ze Slupečné především vorařili a zemědělskou půdu měli jen pro svou obživu. Naproti tomu osedlí ze Studené, Plískova a Kramolína se plně věnovali zemědělství. Byli zde tedy většinou „celolánici“, tedy hospodáři, kteří měli z dnešního pohledu kolem dvaceti hektarů zemědělské půdy, což byla výměra, která nejen uživila rodinu, ale rodina ji mohla i sama obhospodařovat. V této souvislosti je třeba připomenout, že vždy třetina pozemků ležela ladem a výnosy byly zhruba trojnásobek toho, co bylo zaseto. Výnos z dnešní plochy jednoho hektaru byl 800 až 1000 kg žita, kterého se zde pěstovalo nejvíce. Zhruba třetinu bylo nutno ponechat na osetí, třetinu odevzdat vyšebrodskému klášteru, takže zbyla jediná třetina pro rodinu či na prodej na vyšebrodském trhu. Kromě žita a málo ovsu se na území dnešní obce Lipno nad Vltavou v 16. století pěstoval mák, řepa a z luštěnin především hrách. Hojně se zde pěstovalo zelí.

Stejně jako je to dodnes, nejkřivější částí roku byla pro místní obyvatele zima. Šlo o to, aby vydržely zásoby jídla a píce. Bohužel, ne vždy se to povedlo. Nejhůře bylo, když nezbylo než sáhnout na osivo. Takové ohrožení budoucnosti přišlo, když na dveře tūkala smrt nebo hladomor. V zimě vrcholila vysoká úmrtnost. Dvě až tři děti z deseti se dožívaly dospělosti. V zimě také vrcholil strach z hladu.

Čtyřicetidenní půst v předvelikonočním období se dodržoval často již dávno před Popelační středou a to nejen z důvodů náboženských.

Zásadní změna v „životě“ obce proběhla především v 50. letech 20. století v souvislosti s budováním vodní nádrže Lipno. Údolní nádrž Lipno byla vybudována v letech 1952–1959 a s plochou přibližně 4 650 ha a objemem 306 milionů m³ je dodnes největším vodním dílem v České republice. V období, kdy toto dílo vznikalo bylo ojedinělým technickým řešením, umístěným do mimořádných přírodních podmínek. Vodní elektrárna, vybudovaná společně s přehradou a umístěná ve skále 160 m pod zemským povrchem, nahrazuje některá stávající i starší technická elektrárenská díla ležící mezi Lipnem a Vyším Brodem. Při stavbě lipenské přehrady byla původní osada z převážné části zatopena a na místě původní osady začala vznikat nová obec.

